

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1996-1997

2 september 1997

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Kris Van Dijck –

**houdende regelgeving omtrent openbare toiletten
en toiletten toegankelijk voor het publiek**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Onlangs kwam ik in contact met patiënten die lijden aan de ziekte van Crohn en aan colitis ulcerosa. Beide chronische ziekten zijn zeer belastend voor de patiënt en zijn of haar omgeving ; de patiënt wordt beperkt in zijn bewegingsvrijheid omdat hij of zij steeds een toilet in de buurt moet hebben.

Ook voor 'gezonde' mensen is het vaak een probleem een verzorgd en hygiënisch toilet te vinden wanneer het nodig is. Deze elementaire service laat in Vlaanderen vaak te wensen over. In een café of restaurant is het vaak alleen mogelijk om het toilet te gebruiken als men er iets heeft gebruikt.

Op andere openbare plaatsten of op plaatsen met een openbaar karakter, zijn misschien wel voorzieningen aanwezig, maar kunnen die enkel worden gebruikt als men ervoor betaalt. Zo was ik onlangs aanwezig op een groots opgezet popfestival dat bezocht werd door scholen, bij wijze van afsluiting van het schooljaar. Duizenden kinderen en jongeren waren aanwezig, en voor het gebruik van het toilet werd tien frank gevraagd. Kinderen zonder geld mochten geen gebruik maken van de toiletten.

Op 27 januari 1997 stelde ik een schriftelijke vraag (vraag nr. 48) aan mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, in verband met deze ziekte van Crohn en colitis ulcerosa en de problematiek van openbare toiletten. In het antwoord van de minister werd opmerkelijk duidelijk dat er in Vlaanderen weinig of geen regelgeving bestaat omtrent openbare toiletten, laat staan omtrent de normen die eraan opgelegd zijn. In onder andere de ARAB-regelgeving (Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming), in bepaalde afdelingen van VLAREM II (Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning), in het koninklijk besluit van 4 april 1953 tot regeling van de uitvoering van de wetsbepalingen inzake de slijterijen van gegiste dranken, samengeordend op 3 april 1953, in het ministerieel besluit van 23 mei 1995 houdende vaststelling van de classificatienormen waaraan kampeerterreinen en kampeerverblijfparken dienen te voldoen, in het decreet van 3 maart 1993 houdende het statuut van de terreinen voor openlucht recreatieve verblijven, in het besluit van de Vlaamse regering van 23 februari 1995 betreffende de exploitatie van de terreinen voor openlucht recreatieve verblijven en in het decreet van 20 maart 1984 houdende het statuut van de logiesverstrekkende

kende bedrijven en de besluiten van de Vlaamse regering van 29 juli 1987, tot vaststelling van de voor logiesverstrekkende bedrijven geldende exploitatievoorwaarden en tot regeling van de voor die exploitatie vereiste vergunningen, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse regering van 31 juli 1990 en van 5 april 1995, werden weliswaar normen in verband met toiletten opgenomen, maar die zijn fragmentair en beperkt tot de deelaspecten van de respectieve regelgevingen...

Het is onze bedoeling om een overkoepelend decreet te maken in verband met toiletten toegankelijk voor het publiek, dat geënt is op bestaande wetgeving, en dat vernieuwingen oplegt voor openbare toiletten zodat ze frequenter aanwezig zijn, en de kwaliteit ervan verbetert.

1. Ziekte van Crohn en colitis ulcerosa

De ziekte van Crohn is een slepende ziekte die wordt beschreven als een chronische ontsteking van de darm en (minder frequent) van de maag en slokdarm. Colitis ulcerosa is een ontsteking van het slijmvlies van de dikke darm. Beide ziekten komen steeds meer voor. Buikpijn, misselijkheid en diarree zijn de voornaamste kenmerken. Bij de ergste gevallen komt koorts en gewichtsverlies voor. De prevalentie van colitis ulcerosa is voor West-Europa ongeveer één per duizend en voor de ziekte van Crohn om en bij drie per tienduizend inwoners. Als we dat extrapoleren naar Vlaanderen, dan kunnen we respectievelijk van 5600 en 1680 patiënten spreken. Andere cijfers leren ons dat er jaarlijks in Vlaanderen om en bij de 200 Crohn- en 450 colitispatiënten bijkomen, terwijl ook dat cijfer jaar na jaar toeneemt. De ziekten komen vooral voor bij jonge mensen tussen 15 en 35, maar ook bij kinderen en op latere leeftijd kunnen ze voorkomen. De oorzaken blijven onbekend, maar vaak zijn familiale en genetische, alsook infectieuze, immunologische en psychische factoren van belang. Uit een elf jaar durende studie (1) blijkt overigens dat 75% van de patiënten vroeg of laat opnieuw ziek worden en dat 20 à 25% een darmoperatie moet ondergaan. In het algemeen is de behandeling van colitis ulcerosa en de ziekte van Crohn gebaseerd op dezelfde principes : in de beginfase van alle niet-gecompliceerde gevallen wordt dagelijkse medicatie voorgeschreven. Een darmoperatie wordt alleen uitgevoerd bij specifieke complicaties.

(1) Kurt J. Isselbacher (ed.), *Harrison's Principles of Internal Medicine*, 13de uitgave 1994, McGraw-Hill, New York (N.Y.), p. 1403-1416.

Dikwijls worden de patiënten niet begrepen door hun vrienden en hun omgeving. Voor gezonde mensen is diarree een tijdelijk ongemak, maar deze mensen zijn vaak langdurig gekluisterd aan hun huis, omdat ze vaak een toilet moeten bezoeken. Dat brengt een extra mentale belasting met zich mee. Deze patiënten zijn dan ook de eersten die het grote tekort aan openbare toiletten als een belangrijke hinderpaal ervaren. Ten slotte moet worden opgemerkt dat ook andere darmziekten, met name de zelfde ongemakken tot gevolg, sterk toenemen. Bovendien is het tekort aan openbare toiletten of de beperkte toegankelijkheid van toiletten in onder andere winkels, grootwarenhuizen en markten eveneens een probleem voor andere personen.

2. Bestaande regelgeving

Op basis van het antwoord van minister Wivina Demeester-De Meyer op schriftelijk vraag nr. 48 van 27 januari 1997 kunnen we het volgende overzicht geven van de regelgeving omtrent toiletten :

In het koninklijk besluit van 4 april 1953 tot regeling van de uitvoering van de wetbepalingen inzake de slijterijen van gegiste dranken, samengeordend op 3 april 1953 (Belgisch Staatsblad van 5 april 1953), worden in afdeling II hygiënische eisen beschreven voor slijterijen van gegiste dranken. Strikt genomen gaat het hier dus om wat we cafés kunnen noemen. In artikel 7 lezen we :

"Ten gerieve van de klanten moeten in voldoende getale hygiënische en fatsoenlijke waterplaatsen en privaten worden ingericht, welke door deur, venster of raampje rechtstreeks op de open lucht uitgeven en welke bovendien, indien zij niet buitenshuis kunnen staan, voorzien zijn van doelmatige middelen tot doorlopende luchtverversing.

Die toestellen moeten voorzien zijn van een stankafsluiter en van een waterspoeling voor het wegspoelen en de prompte lozing van de drekstoffen. Nochtans is een waterspoeling enkel vereist voor de slijterijen gelegen langs een openbare weg met waterleiding.

Waterplaatsen en privaten moeten derwijze worden geplaatst dat de klanten er rechtstreeks toegang toe hebben zonder door enige tot huiselijk gebruik dienende kamer te moeten gaan."

De politie moet toezien op de toepassing van deze reglementering.

Het koninklijk besluit van 11 oktober 1985 betreffende de hygiëne van lokalen en personen in

de voedingssector maakt eveneens melding van de staat waarin de toiletten zich moeten bevinden. Uit rubriek IV-Gemeenschappelijke eisen voor fabricagelokalen en handelslokalen, artikel 4, § 1, kunnen we citeren :

"5° de lokalen mogen niet rechtstreeks in verbinding staan met de toiletten.

De toiletten moeten steeds zindelijk zijn, voorzien van waterspoeling en zodanig verlucht, dat zij geen geur in de lokalen teweegbrengen.

In ieder toilet dat door personeelsleden gebruikt wordt moet op duidelijk zichtbare en op onuitwisbare wijze een bericht aangebracht zijn dat het wassen van de handen na gebruik van het toilet verplicht stelt. Dat bericht zal een verwijzing naar dit besluit dragen ;

6° in de toiletten of in de onmiddellijke nabijheid ervan moet een wastafel voorzien zijn."

Ook in rubriek VI-Grootkeukens en horeca-sector, artikel 11, wordt er verwezen naar de toiletten :

"De verbruikslokalen van restaurants, ijssalons, patisserieën, snackbars, frituren, bars, cafés en dergelijke, alsmede refters van scholen, kostscholen, ondernemingen, administraties of van iedere gelijkaardige inrichting moeten aan de volgende eisen voldoen :

1° ...

2° de lokalen mogen niet rechtstreeks in verbinding staan met de toiletten.

De toiletten moeten steeds zindelijk zijn, voorzien van waterspoeling en zodanig verlucht, dat zij geen geur in de lokalen teweegbrengen.

In ieder toilet dat door personeelsleden gebruikt wordt moet op duidelijk zichtbare en onuitwisbare wijze een bericht aangebracht zijn dat het wassen van de handen na gebruik van het toilet verplicht stelt.

Dit bericht zal een verwijzing naar dit besluit dragen ;

3° in de toiletten of in de onmiddellijke nabijheid ervan moet een wastafel voorzien zijn.

De wastafels moeten steeds volkomen zindelijk zijn en bevoorrad met stromend water dat voldoet aan de eisen gesteld in de bijlage onder 1 en 2. Zij moeten tevens voorzien zijn van zeep

of enig ander geschikt reinigingsmiddel en van zindelijke wegwerphanddoeken of enig ander hygiënisch droogmiddel ;".

De inspecteurs van de Inspectie der Eetwaren van het Ministerie van Volksgezondheid en de ambtenaren bevoegd voor het toezicht zien er op toe dat het koninklijk besluit toegepast wordt.

In het besluit van de Vlaamse regering van 29 juli 1987 tot vaststelling van de voor logiesverstrekken- de bedrijven geldende exploitatievoorwaarden en tot regeling van de toekenning van de voor die exploitatie vereiste vergunningen, dat voortvloeit uit het decreet van 20 maart 1984 houdende het statuut van de logiesverstrekkende bedrijven, zijn de toiletten één van de objectief waarneembare kenmerken van comfort om de logiesverstrekken- de bedrijven in verschillende categorieën in te delen (2), zowel in de rubriek slaapkamer of zaal, in de rubriek gemeenschappelijke sanitaire voorzieningen in het gebouw voor de logerende gasten, als in de rubriek gemeenschappelijke diensten en lokalen.

Het besluit van de Vlaamse regering van 31 juli 1990 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 29 juli 1987 tot vaststelling van de voor logiesverstrekkende bedrijven geldende exploitatievoorwaarden en tot regeling van de toekenning van de voor die exploitatie vereiste vergunningen, voegt een categorie toe en ook hier blijven de toiletten, de inplanting ervan en het aantal een norm voor het toewijzen aan een bepaalde categorie (3).

Grosso modo kunnen we stellen dat er minstens (laagste categorie = categorie 0) een wc met een deksel, een spoelinrichting en wc-papier moet zijn per tien kamers zonder privé-wc. De Vlaamse minister bevoegd voor toerisme is belast met de uitvoering van deze besluiten.

Op 3 maart 1993 werd het decreet houdende het statuut van de terreinen voor openluchtrecreatieve verblijven uitgevaardigd (de Vlaamse kampeerregeling). Het werd gewijzigd bij het decreet van 21 december 1994 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting. In het besluit van de Vlaamse regering van 23 februari 1995 betreffende de exploitatie van de terreinen voor openluchtrecreatieve verblijven lezen we in artikel 3 : "5° bij de vakantieparken zijn de sanitaire voorzieningen geïntegreerd in de openluchtrecreatieve verblijven. Op kampeerterreinen en kampeerverblijfparken moeten de sanitaire voorzieningen ondergebracht worden in één of meer gesloten gebouw(en) of overdekte constructie(s) met afzonderlijke afdelingen en ingangen voor dames en heren.

De sanitaire installatie moet door de vergunninghouder goed onderhouden worden. 's Nachts moet het sanitair verlicht zijn ;".

Dit besluit is gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 24 juli 1996.

In het ministerieel besluit van 23 mei 1995 houdende vaststelling van de classificatienormen waaraan kampeerterreinen en kampeerverblijfparken dienen te voldoen, wordt het aantal toiletten beschreven voor elke categorie van kampeerterrein. Als kampeersers daarover klachten hebben, kunnen ze de provinciale gezondheidsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap vragen om inspectie en toezicht te houden.

In de ARAB-reglementering (Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming) wordt aan de werkgevers verplichtingen voor de inrichting van toiletten opgelegd tegenover de werknemers. Bij wijze van service kunnen bezoekers daarvan gebruik maken. Het onderdeel 'toiletten' van de reglementering beslaat de artikelen 92 tot 94 en is veruit de meest gedetailleerde regelgeving omtrent toiletten :

" Artikel 92

De toiletten bestaan uit waterclosets en urinoirs die aan de welvoegelijkheidsnormen voldoen en tegen regen en tocht beschermd zijn. Ze zijn zo geconstrueerd dat geen uitwasemingen zich in de werkplaatsen kunnen verspreiden.

Al de bijkomende installaties zijn aldus opgevat en geplaatst dat ze geen hinder kunnen veroorzaken.

(2) Bijlage 1 van het besluit van de Vlaamse regering van 29 juli 1987 tot vaststelling van de voor logiesverstrekkende bedrijven geldende exploitatievoorwaarden en tot regeling van de toekenning van de voor die exploitatie vereiste vergunningen (Belgisch Staatsblad van 27 mei 1988).

(3) Bijlage 1 van het besluit van de Vlaamse regering van 31 juli 1990 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 29 juli 1987 tot vaststelling van de voor logiesverstrekkende bedrijven geldende exploitatievoorwaarden en tot regeling van de toekenning van de voor die exploitatie vereiste vergunningen (Belgisch Staatsblad van 24 oktober 1990).

De toiletten worden goed verlucht, behoorlijk verwarmd, voldoende verlicht en steeds zindelijk gehouden. Zij worden met water schoongemaakt vóór elke arbeidshervatting en ten minste eens per dag.

De toiletten bevinden zich zo dicht mogelijk bij de arbeidsposten, ongeacht de aard van de werkzaamheden en het aantal tewerkgestelde werknemers.

De waterclosets worden verlucht, hetzij rechtstreeks naar buiten toe hetzij via luchtopeningen die aangebracht zijn onder de deur tot op een hoogte van maximum 10 cm of boven de deur op een hoogte van meer dan 1,90 m.

De urinoirs mogen geplaatst worden in afzonderlijke uitsluitend ervoor voorbehouden lokalen die dezelfde waarborgen bieden als deze bepaald in het eerste lid. Het is verboden urinoirs binnen in de waterclosets te plaatsen.

Artikel 93

Afzonderlijke en volledig van elkaar gescheiden toiletten worden aan beiderlei kunne voorbehouden ; de vermelding "Mannen" of "Vrouwen" of een aangepast pictogram duidt aan voor welke kunne zij zijn voorbehouden.

Per vier waterclosets of urinoirs is er één wastafel.

Er is toiletpapier ter beschikking ; afvalbakjes worden in de waterclosets geplaatst.

In elk watercloset is er één klerhaak.

Artikel 94

De toiletten worden op de volgende wijze ingericht :

a) binnen de gebouwen :

De toiletten mogen niet rechtstreeks met de werkplaatsen, de refters of de kleedkamers in verbinding staan ; zij mogen enkel op gangen, voor- of trapportalen uitgeven.

De waterclosets zijn volledig van elkaar gescheiden door volle tussenschotten tot op de grond ; er mag nochtans een vrije ruimte van maximum 15 cm aan die tussenschotten gelaten

worden om het schoonmaken te vergemakkelijken. De waterclosets zijn voorzien van een volle deur, eventueel met luchtopeningen bedoeld in artikel 92, vijfde lid. Elk watercloset moet van binnen kunnen gesloten worden.

Geven de waterclosets rechtstreeks uit op gangen, voor- of trapportalen, dan worden ze naar de bepalingen van het vorige lid ingericht behoudens dat hun deur volledig de opening vult. Elk van deze waterclosets wordt voortdurend en doeltreffend verlucht.

De toiletten zijn voorzien van :

1° in de waterclosets : een closetpot al dan niet voorzien van een beweegbare bril. Deze zijn van duurzame, waterdichte en gladde materialen. Indien closetpotten worden gebruikt, reikt de bril of de pot van 40 tot 50 cm boven de grond en heeft hij bovenaan links en rechts een effen en horizontale bovenkant van ten minste 20 cm lang en 3 cm breed.

Elk watercloset is voorzien van een waterspoeling.

De hurkclosets met voetsteunen en afvoeropening, geïnstalleerd vóór 1 april 1982, mogen in gebruik gehouden worden zolang ze aan de gestelde voorwaarden beantwoorden.

Indien anders niet mogelijk, mogen hetzij chemische waterclosets, hetzij waterclosets met opvangzakjes voor één enkel gebruik worden ingericht.

2° voor de urinoirs : uit vakken met individuele plaatsruimten, afgescheiden door zijschotten en voorzien van een afvoerkanaal. Deze urinoirs zijn van duurzame, waterdichte en gladde materialen.

De urinoirs worden door een voortdurende of met korte tussenpozen werkende waterstroming gespoeld.

b) buiten de gebouwen :

De waterclosets worden ingericht zoals bepaald in het tweede lid van littera a). In de deuropening ervan is over heel haar breedte een open ruimte van 10 cm onderaan en een andere van 10 cm of meer bovenaan.

Deze urinoirs zijn door schotten afgescheiden zodat de gebruikers zich behoorlijk kunnen afzonderen."

In hoofdstuk III – Toepassing en bestatiging der overtredingen, worden in artikel 847 de toezichthoudende ambtenaren beschreven.

In de VLAREM II-wetgeving (Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning) vinden we bij zwembaden en waterrecreatie een duidelijke reglementering over toiletten, zowel in subafdeling 5.32.9.2. – Overdekte circulatiebaden, als in subafdeling 5.32.9.3. – Niet overdekte circulatiebaden, en in subafdeling 5.32.9.8 – Open zwemgelegenheden en waterrecreatie in meren, vijvers en dergelijke.

In overdekte circulatiebaden (artikel 5.32.9.2.1, § 5) wordt inzake sanitaire voorziening het volgende bepaald :

"1° Er zijn afzonderlijke toiletten beschikbaar voor de baders en voor de geschoeide bezoekers. De toiletten zijn in voldoende aantal aanwezig.

Voor elke toiletruimte wordt er ten minste één wastafel voorzien.

2° De vloer van de sanitaire voorzieningen heeft een helling van 1 tot 2 %, waardoor het afvalwater naar een afvoer wordt geleid die verbonden is met de lozingsinrichting.

3° De toiletten voor de ongeschoeide bezoekers zijn gevestigd aan de muur van de toiletruimte."

In subafdeling 5.32.9.3. – Niet overdekte circulatiebaden, vinden we dezelfde regelgeving, uitgezonderd bepaling 3° van 5.39.2.1. Voor open zwemgelegenheden en waterrecreatie in meren, vijvers en dergelijke, lezen we in artikel 5.32.9.8.4, § 3 : "De toiletten zijn hygiënisch en aangepast aan leeftijd en geslacht. Ze zijn in voldoende hoeveelheid aanwezig in de onmiddellijke omgeving van de zwemgelegenheid ...".

Het koninklijk besluit van 9 mei 1977 tot uitvoering van de wet van 17 juli 1975 betreffende de toegang van gehandicapten tot gebouwen toegankelijk voor het publiek (Belgisch Staatsblad 8 juni 1977) is eveneens van toepassing op openbare toiletten (4). Het is zelfs zo dat een bouwvergunning of vergunning voor verbou-

wingswerken enkel afgegeven wordt, wanneer het nieuwe of vernieuwde gebouw voor zijn gehele, voor het publiek toegankelijke oppervlakte, voldoet aan de normen vastgesteld in artikel 4 en 5 van dat koninklijk besluit (5). Indien er toiletten voor het publiek aanwezig zijn in de gebouwen, opgesomd in artikel 2 van het bewuste koninklijk besluit, moet er minstens één watercloset aangepast zijn voor gehandicapten (6). De normen, waaraan deze waterclosets en wastafels moeten voldoen, en die uitgeschreven zijn in artikel 5, § 7, van het bewuste koninklijk besluit, worden hier volledig opgesomd :

"1. WC-lokalen :

a) waar toiletten voor het publiek toegankelijk gesteld worden, is minstens 1 WC aangepast voor gehandicapten ;

b) de minimum afmetingen zijn tenminste 1,50 x 1,50 m ;

c) de deur is een naar buiten opendraaiende deur met een bijkomend vertikaal handvat op een hoogte van 90 cm en op 0,25 m van de scharnierzijde ;

d) de vrije doorgangsbreedte van de deur bedraagt minimum 0,80 m ;

e) de hoogte van het zitvlak van de WC-pot, gemeten vanaf de vloer, bedraagt 0,50 m à 0,55 m ;

f) aan weerszijden van de WC-pot zijn handvatten voorzien op een hoogte van 0,85 m en over een minimumlengte van 0,50 m ;

2. wastafels :

de ruimte onder de wastafel is vrij ; de benedenrand van de spiegel bevindt zich op een hoogte van maximum 1,10 m."

Het ligt voor de hand dat de regelgeving van dit voorstel van decreet moet passen in die van het koninklijk besluit.

(4) Zie artikel 2, 8, van het koninklijk besluit van 9 mei 1977.

(5) Zie artikel 3, § 1, van het koninklijk besluit van 9 mei 1977.

(6) Zie artikel 5, § 7, van het koninklijk besluit van 9 mei 1977.

3. Besluit

1. Er is geen reglementering die de lokale besturen verplicht tot het oprichten van openbare sanitaire installaties.

2. Regels voor sanitaire installaties in openbare gebouwen worden enerzijds in de ARAB-regelgeving (die zich dan ook eigenlijk beperkt tot de verhouding werkgever-werknemer), en anderzijds in de VLAREM-wetgeving (wat de zwembaden en waterrecreatie betreft) gegeven.

3. In handelszaken, winkels, horecagelegenheden en andere bestaan de volgende regels :

– cafés : het koninklijk besluit van 4 april 1953 tot regeling van de uitvoering van de wetsbepalingen inzake slijterijen van gegiste dranken en het koninklijk besluit van 11 oktober 1985 betreffende hygiëne van lokalen en personen in de voedingssector ;

– restaurants : het koninklijk besluit van 11 oktober 1985 ;

– winkels : voor het personeel van voedingswinkels geeft het koninklijk besluit van 11 oktober 1985 regels ; voor andere winkels en voor bezoekers is er geen regelgeving.

– logiesverstrekkende bedrijven : het decreet van 20 maart 1984 houdende het statuut van de logiesverstrekkende bedrijven en de uitvoeringsbesluiten hiervoor van 29 juli 1987, 31 juli 1990 en 5 april 1995 ;

– kampeerterreinen : het decreet van 3 maart 1993 houdende het statuut van de terreinen voor openluchtrecreatieve verblijven, gewijzigd bij decreet van 21 december 1994, en de besluiten van 23 februari 1995, 23 mei 1995 en 24 juli 1996.

4. Over het algemeen zijn er weinig of geen normen voor hygiëne en onderhoud, buiten die van het ARAB.

5. De toegang voor gehandicapten moet vaak gegarandeerd zijn volgens het koninklijk besluit van 9 mei 1977 tot uitvoering van de wet van 17 juli 1975 betreffende de toegang van gehandicapten tot gebouwen toegankelijk voor het publiek.

6. Exploitanten van toiletten bestemd voor het publiek, kunnen de prijs van het toiletgebruik vrij bepalen.

4. Doelstelling

Met dit decreet willen we enerzijds het aantal toiletten voor het publiek in de openbare en de privé-sector verhogen, en anderzijds normen opleggen om de hygiëne en klantvriendelijkheid te verbeteren.

Omdat de ARAB-rebementering daarin al het verst gaat, kunnen we die als basis nemen. Hebben bezoekers immers niet evenveel recht op een behoorlijk comfort en degelijke hygiëne als werknemers ?

Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Op basis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, is het mijns inziens niet zo duidelijk of het hier een gemeenschaps- of een gewestaangelegenheid betreft, laat staan één van beide.

Dit decreet beoogt een algemene en publieksvriendelijke verbetering van de leefkwaliteit in te voeren, voor eenieder die in Vlaanderen woont of er op bezoek komt. Het wil een algemene meerwaarde van die leefkwaliteit. In die optiek is het een toeristisch pluspunt (7), is het een element van de gezondheidsopvoeding (8), verleent het bijstand aan gezinnen (9), minder-validen (9) en bejaarden (9) en verbetert het het maatschappelijk welzijn (9), waaruit zou blijken dat het hier een gemeenschapsbevoegdheid betreft.

(7) Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen ; gemeenschapsbevoegdheden ; artikel 4 culturele aangelegenheden ; 10° toerisme.

(8) Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen ; gemeenschapsbevoegdheden ; artikel 5 persoonsgebonden aangelegenheden ; I. gezondheidsbeleid ; 2° gezondheidsopvoeding.

(9) Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen ; gemeenschapsbevoegdheden ; artikel 5 persoonsgebonden aangelegenheden ; II. bijstand aan personen ; 1° gezinsbeleid ; 2° maatschappelijk welzijn ; 4° minder-validen ; 5° bejaarden.

Artikel 2

Een aantal begrippen die essentieel zijn in dit decreet, worden hier gedefinieerd. Die begrippen worden alfabetisch geordend en beschreven.

Artikel 3

In dit artikel wordt het aantal openbare toiletten vastgelegd dat zich in een gemeente moet bevinden.

We stellen als regel dat gemeenten vanaf 5.000 inwoners minstens één openbaar toilet moeten hebben. Het aantal openbare toiletten stijgt afhankelijk van het aantal inwoners, tot een maximum van minstens vijf openbare toiletten.

De volgende tabel geeft een overzicht.

Gemeenten met

5.001 inwoners tot 20.000 inwoners	= 1 openbaar toilet
20.001 inwoners tot 40.000 inwoners	= 2 openbare toiletten
40.001 inwoners tot 60.000 inwoners	= 3 openbare toiletten
60.001 inwoners tot 80.000 inwoners	= 4 openbare toiletten
80.001 inwoners en meer	= 5 openbare toiletten.

Artikel 4

Het is niet genoeg om voldoende openbare toiletten te hebben in een gemeente, maar ook de kwaliteitseisen moeten worden bepaald. Essentieel daarbij is de hygiëne en het daaraan gekoppelde comfort. Minimumbepalingen waaraan zowel de waterclosets, urinoirs als wastafels moeten voldoen zijn in dit artikel opgenomen.

Artikel 5

Bijkomende eisen voor de openbare toiletten zijn, dat ze toegankelijk zijn gedurende het ganse etmaal en dat ze gratis kunnen worden gebruikt.

Artikel 6

Ook de sanitaire installaties in wat we openbare gebouwen zouden kunnen noemen, moeten minimaal aan dezelfde normen voldoen als de openbare toiletten. Enkel de permanente toegankelijkheid kan hier bezwaarlijk geëist worden, die moet enkel tijdens de zogenaamde openingsuren worden gegarandeerd.

Artikel 7

In dit artikel wordt vastgelegd wat we onder "openbare gebouwen" verstaan.

Artikel 8

Dit artikel stelt dat sanitaire installaties in cafés, restaurants, snackbars, en dergelijke tijdens de openingsuren voor eenieder toegankelijk moeten zijn, ook voor niet-klanten.

Gelet op het koninklijk besluit van 9 mei 1977 genomen in uitvoering van de wet van 17 juli 1975 betreffende de toegang van gehandicapten tot gebouwen toegankelijk voor het publiek, moet een horecabedrijf, waarvan de oppervlakte die voor het publiek toegankelijk is, groter is dan 150 m², eveneens een toilet hebben voor gehandicapten.

Artikel 9

Grote winkelpanden, vanaf 300 m², moeten eveneens sanitair ter beschikking stellen van het publiek. Enkel een watercloset, voor zowel mannen als vrouwen, lijkt hier het minimum.

Volgens het koninklijk besluit van 9 mei 1977, genomen in uitvoering van de wet van 17 juli 1975 betreffende de toegang van gehandicapten tot gebouwen toegankelijk voor het publiek, betekent dat evenwel dat het toilet eveneens moet kunnen worden gebruikt door gehandicapten ... In artikel 5, § 7, van dat koninklijk besluit wordt immers bepaald dat wanneer er een WC voor het publiek is, die ook toegankelijk moet zijn voor gehandicapten. In handelszaken en horecabedrijven waarvan de oppervlakte die voor het publiek toegankelijk is, groter is dan 150 m², moet eveneens een toilet voorkomen dat toegankelijk is voor gehandicapten.

Artikel 10

Wanneer evenementen of activiteiten bestemd voor een publiek georganiseerd worden, moeten de organisatoren ervoor zorgen dat er voldoende sanitaire installaties aanwezig zijn.

Artikel 11

Wanneer iemand gebruik wil maken van een toilet moet dat altijd en overal gratis kunnen.

Artikel 12

De provinciale gezondheidsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap en de politie zijn wellicht de instanties bij uitstek die de uitvoering van dit decreet kunnen controleren en die derhalve overtredingen kunnen vaststellen.

De provinciale gezondheidsinspectie is misschien wel het best geschikt, maar de politie opereert vooral lokaal : zij kan bijgevolg doeltreffende en frequente controles uitvoeren.

Artikel 13

Wanneer overtredingen niet vervolgd worden, is de kans groot dat het decreet niet nageleefd wordt.

Aangezien de kwaliteit van de openbare toiletten en toiletten bestemd voor het publiek in dit decreet centraal staat, moeten ook degenen die de hygiëne in gevaar brengen en door vandalisme of moedwillige bevuiling het comfort in discrediet brengen, hard aangepakt worden.

Omdat de toiletten niet permanent kunnen worden bewaakt, moet er een beroep gedaan worden op een verantwoord gedrag van de bezoeker.

Artikel 14

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Kris VAN DIJCK

VOORSTEL VAN DECREET

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder :

1° openbaar toilet : een sanitaire installatie die

- afzonderlijke afdelingen en ingangen heeft voor dames en heren ;
- bestaat uit waterclosets en eventueel urinoirs ;
- voorzien is van wastafels in beide afdelingen ;
- voldoet aan de welvoegelijkheidsnormen ;
- beschermt tegen regen en tocht ;
- degelijk verlicht en verlucht is ;
- uitgebaat is door een openbare of privé-instelling ;
- minstens één watercloset en wastafel heeft, aangepast voor gehandicapten ;

2° urinoir : waterplaats voor heren, van duurzame, waterdichte en gladde materialen, die door een voortdurende of met korte tussenpauzen werkende waterstroming gespoeld wordt en voorzien is van een stankafsluiter ;

3° sanitaire installatie : vertrek in een gebouw met minstens één watercloset en/of urinoirs ;

4° wastafel : wasbak van duurzame, waterdichte en gladde materialen, die bevoorrad wordt met stromend water dat voldoet aan de eisen gesteld in de bijlage van het koninklijk besluit van 11 oktober 1985 betreffende de hygiëne van lokalen en personen in de voedingssector, onder 1 en 2, en voorzien is van zeep of enig ander geschikt reinigingsmiddel en van zindelijke wegwerphanddoeken of enig ander hygiënisch droogmiddel ;

5° watercloset (wc) : een volledig van binnen afsluitbare ruimte

- a) die degelijk verlicht en verlucht is, hetzij rechtstreeks naar buiten toe, hetzij via luchtopeningen ;
- b) die bestaat uit een closetpot, al dan niet voorzien van een beweegbare bril, van duurzame, waterdichte en gladde materialen, waarbij het zitvlak 40 tot 55 cm boven de grond reikt en bovenaan links en rechts een effen horizontale bovenkant heeft van ten minste 20 cm lang en 3 cm breed, en voorzien is van een waterspoeling en een stankafsluiter ;
- c) waarin zich toiletpapier en een afvalbakje bevindt en één klerhaak.

De openbare toiletten, urinoirs, sanitaire installaties, wastafels en waterclosets moeten voldoen aan de in dit artikel opgesomde normen.

HOOFDSTUK II

Openbare toiletten

Artikel 3

In elke gemeente boven de 5.000 inwoners bevindt zich minstens één openbaar toilet, dat voldoet aan de minimumvereisten, voorgeschreven in artikelen 2 en 4.

Wanneer een gemeente meer dan 20.000 inwoners telt, moet er voor elke bijkomende begonnen schijf van 20.000 inwoners telkens één openbaar toilet meer worden voorzien, tot vijf openbare toiletten.

Artikel 4

§ 1. De openbare toiletten moeten steeds zindelijk zijn, de waterclosets en urinoirs moeten voorzien zijn van waterspoeling en een stankafsluiter en ze moeten zodanig verlucht zijn dat zij geen geurhinder veroorzaken.

De afzonderlijke en volledig van elkaar gescheiden afdelingen en ingangen voor dames en heren, en het toilet voor gehandicapten dat zich in één van beide afdelingen mag bevinden, worden aangeduid door woorden of aangepaste pictogrammen.

De openbare toiletten worden minstens dagelijks met water schoongemaakt.

- § 2. De waterclosets zijn volledig van elkaar gescheiden door volle tussenschotten van minstens 190 cm gemeten vanaf de grond. Er mag onderaan een vrije ruimte van maximum 15 cm aan die tussenschotten gelaten worden om het schoonmaken te vergemakkelijken.

De waterclosets zijn voorzien van een volle deur, eventueel met luchtopeningen die aangebracht zijn onder de deur tot op een hoogte van maximum 10 cm of boven de deur op een hoogte van meer dan 190 cm. Als de waterclosets rechtstreeks uitkomen op gangen, voor- of trapportalen, dan moet de deur de volledige opening vullen.

- § 3. De urinoirs bestaan uit vakken met individuele plaatsruimten. Ze zijn afgescheiden door zijschotten zodat de gebruikers zich behoorlijk kunnen afzonderen.

Het is verboden urinoirs binnen in de waterclosets te plaatsen.

- § 4. In elke afdeling voor dames en heren van de openbare toiletten is er minstens één wastafel.

Artikel 5

De openbare toiletten moeten dag en nacht kunnen worden gebruikt.

De openbare toiletten worden zowel aan de ingang, als in de omgeving met richtingaanwijzers met het lettersymbool "wc" aangeduid.

Het gebruik van een openbaar toilet en van een watercloset, een urinoir, de wastafel, het toiletpapier en dergelijke is te allen tijde gratis.

HOOFDSTUK III

Toiletten toegankelijk voor het publiek

Artikel 6

In alle gebouwen toegankelijk voor het publiek bevinden zich sanitaire installaties die toegankelijk zijn voor dat publiek. Zij voldoen aan de normen bepaald in artikelen 2 en 4.

Artikel 7

De gebouwen toegankelijk voor het publiek, bedoeld in artikel 6, zijn :

1° de gebouwen voor recreatieve en socio-culturele activiteiten ;

2° inrichtingen voor sport- en openluchtlevens ;

3° bejaardentehuizen en tehuizen voor gehandicapten ;

4° ziekenhuizen en centra voor medische en psychische hulp, gezinshulp en sociale hulp ;

5° gerechtshoven, gemeentehuizen en politiecommissariaten ;

6° stationsgebouwen en luchthavengebouwen.

Artikel 8

De sanitaire installaties die vallen onder het koninklijk besluit van 4 april 1953 tot regeling van de uitvoering van de wetsbepalingen inzake slijterijen van gegiste dranken of onder artikel 11 van het koninklijk besluit van 11 oktober 1985 betreffende hygiëne van lokalen en personen in de voedingssector, zijn voor eenieder toegankelijk wanneer die gelegenheden voor het publiek geopend zijn.

Artikel 9

Handelszaken of overdekte winkelcentra waarvan de oppervlakte die voor het publiek toegankelijk is, groter is dan 300 m², moeten minstens één watercloset ter beschikking stellen van het publiek.

Een handelszaak waarvan de oppervlakte die voor het publiek toegankelijk is, groter is dan 300 m², en die gelegen is in een overdekt winkelcentrum met een voor het publiek toegankelijke sanitaire installatie, is van deze verplichting vrijgesteld.

Artikel 10

Bij eender welk evenement met de bedoeling mensen bijeen te brengen, zijn de organisatoren verplicht om voldoende zindelijke en degelijk uitgeruste sanitaire installaties en toiletpapier ter

beschikking te stellen van het publiek. Chemische waterclosets, of waterclosets met opvangzakjes voor eenmalig gebruik mogen worden ingericht als dat niet anders mogelijk is.

Artikel 11

Het is te allen tijde verboden eender welke vergoeding te vragen voor het gebruik van sanitaire installaties die toegankelijk zijn voor het publiek.

HOOFDSTUK IV

Controle en strafbepalingen

Artikel 12

De provinciale gezondheidsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap en de politie staan in voor inspectie, controle en toezicht.

Artikel 13

Niet-naleving van dit decreet wordt met een gevangenisstraf van 8 tot 15 dagen en een geldboete van 26 tot 200 frank gestraft.

HOOFDSTUK V

Slotbepaling

Artikel 14

Dit decreet treedt in werking op een door de Vlaamse regering vast te stellen datum en uiterlijk op 1 januari 1999.

Kris VAN DIJCK
